

Nr 157.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk; given Stockholms slott den 18 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Paul Hellström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Departementschefen, statsrådet Hellström anför:

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln punkten 96, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk beräkna för budgetåret 1927—1928 ett belopp av 400,000 kronor.

Jag anhåller att nu få för Kungl. Maj:t ånyo anmäla detta ärende.

Vid 1926 års riksdag väcktes två likalydande *motioner*, I:149 och II: 132, angående bidrag utan återbetalningsskyldighet till understöd av mindre

Bihang till riksdagens protokoll 1927. 1 saml. 136 häft. (Nr 157—159.)

odlingsföretag. Under återopande av en utförlig motivering hemställdes i motionerna, att riksdagen ville *dels* för budgetåret 1926—1927, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit i nionde huvudtiteln, punkten 59, anvisa ytterligare 500,000 kronor till åtgärder under kalenderåret 1926 för höjande av det mindre jordbruket, d. v. s. sammanlagt 800,000 kronor; *dels ock* bemyndiga Kungl. Maj:t att av sagda anslag använda ett belopp av 550,000 kronor för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med i motiveringen framlagt förslag, av bidrag utan återbetalningsskyldighet till understöd av mindre odlingsföretag.

I sitt utlåtande den 23 februari 1926, nr 15, punkten 23, anförde *jordbruksutskottet* följande.

»Rådande depression på åtskilliga näringslivets områden i förening med folkmängdens tillväxt och minskade emigrationsmöjligheter gör det jämväl enligt utskottets mening alltmer angeläget att inom landet söka bereda ökade utkomsttillfällen. Såsom ett betydelsefullt led i dessa statens strävanden anser utskottet ock i likhet med motionärerna böra ingå ett kraftigt främjande av nyodlingsverksamheten. Utskottet har heller icke kunnat undgå att tilltalas av det i motionerna I: 149 och II: 132 i sådant syfte framkomna uppslaget, vilket synes utskottet värt allt beaktande. Då emellertid utskottet icke äger möjlighet att endast på grundvalen av vad i motionerna anförts bilda sig en bestämd ståndpunkt rörande det lämpligaste sättet för frågans lösning, anser utskottet erforderligt, att frågan göres till föremål för utredning. Denna synes utskottet lämpligen kunna ske i samband med den utredning, som igångsatts i anledning av riksdagens skrivelse nr 150 förlidet år med begäran om utredning, huruvida och på vad sätt kolonisation å odlingsbar jord kunde genom statliga åtgärder åvägbringas inom landet i vidare utsträckning än vad för närvarande vore fallet.»

Med bifall till jordbruksutskottets i ämnet gjorda hemställan anhöll *riksdagen* i skrivelse den 9 mars 1926, nr 75, under punkten 22, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning rörande lämpligaste sättet för vinnande av det i motionerna angivna syftet samt för 1927 års riksdag framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Den 19 mars 1926 anbefalldes *Kungl. Maj:t* de den 6 juni 1925 tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning av frågan om ytterligare åtgärder för främjande av kolonisationen å mark i enskild ägo (1925 års kolonisationssakkunniga) att verkställa den av riksdagen sålunda begärda utredningen och därmed till Kungl. Maj:t inkomma inom sådan tid, att ärendet kunde föreläggas 1927 års riksdag.

Med anledning härav hava *1925 års kolonisationssakkunniga* den 18 oktober 1926 avgivit utlåtande med förslag angående statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk. Utlåtandet är befordrat till trycket och ingår i serien statens offentliga utredningar (1926: 21).

Yttranden i ärendet hava avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen och rikets samtliga hushållningssällskap (de senare i regel genom vederbörande förvaltningsutskott).

De sakkunnigas utlåtande inledes med en översikt av *hittills vidtagna statsåtgärder* för nyodlingsverksamhetens befrämjande, varav inhämtas bland annat följande.

Lån utlämnas från *norrländska nyodlingsfonden* liksom från den för södra och mellersta Sverige avsedda *allmänna nyodlingsfonden*. Med anlitande av viss del av statsanslaget till höjande av det mindre jordbruket förekommer *premiering av vissa mindre odlingsföretag*. I omedelbart samband med egnahemslånerörelsen liksom den statliga kolonisationen å kronoparker kunna *premielån för nyodlings-* (och nybyggnads-) *arbeten* utlämnas till personer, som bilda nya jordbruksegnahem, liksom *kontant odlingshjälp* till innehavare av kolonat, skogstorp och odlingslägenheter å kronoparker i de sex nordligaste länen. Vissa mera tillfälliga anordningar hava också vidtagits till odlingsarbetets stimulerande. Under världskriget inrättades sålunda en omfattande *statlig odlingsorganisation*, vilken bland annat hade att fördela i särskild ordning anvisade statsanslag utan återbetalningsskyldighet till nyodling, betesförbättring m. m. Vid några tillfällen, nämligen 1922 och 1926, hava *därjämte statsbidrag utan återbetalningsskyldighet anvisats ur arbetslöshetsanslaget för att inom Norrbottens län befrämja odlingsverksamhet* å sådana smärre jordbruk, där innehavaren på grund av rådande arbetslöshet vore i behov av vidgad odling.

I en särskild avdelning lämna de sakkunniga därefter en *allmän motivering* till av dem föreslagna åtgärder. Härav inhämtas i huvudsak följande.

De sakkunnigas allmänna uppdrag avsåge utredning av frågan om åtgärder i syfte att öka befolkningens möjligheter att genom erhållande av självständiga, bärkraftiga smärre jordbruk i vidgad omfattning vinna bärgning och sysselsättning. De sakkunniga hade från hörjan riktat sin uppmärksamhet icke blott på frågor, som avsåge bildande av nya jordbruk och dylikt, utan även på spørsmålet om erforderlig utveckling av äldre, ofullständiga jordbruk. Den senare frågan vore av utomordentlig vikt. I vårt land finnes ett mycket stort antal jordbruk av den ringa omfattning, att de på grund av otillräcklig areal odlad jord icke gäve sina brukare arbete och utkomst. Med statistiska uppgifter belystes detta närmare.

Det vore av vikt, att sådana ofullständiga jordbruk, som härtill ägde förutsättningar, kunde utvecklas till större bärkraft. Många av dessa vore i trängande behov av utvidgning och förbättring. Åtskilliga av de med allt för små jordbruk förenade olägenheter bortföle vid något större jordbruk, såsom att bättre proportion ernåddes mellan byggnadskapitalet och jordvärdet, att dragarfrågan kunde ordnas på ett ekonomiskt lämpligare sätt, att jordbruksredskapen kunde bättre utnyttjas m. m. Då det minsta jordbruket merendels icke skänkte tillräcklig utkomst åt familjen, måste extra arbetsförtjänster oftast sökas utanför hemmet. Därvid komme småbrukarna att trängas med övriga arbetssökande, och särskilt under ogynnsamma konjunkturen för industrien och skogsbruket uppstode konkurrens om arbetstillfällena. Bland innehavarna av de minsta jordbruket vore den uppfattningen allmänt utbredd, att det vore av betydelse, om deras jordbruk kunde utvidgas.

Dessa små jordbruk erbjöde i många fall en utmärkt utgångspunkt för kolonisation på naturlig väg. På grundval av vad som redan finnes i

Den föreslagna understödsverksamhetens betydelse och syftemål.

1925 års kolonisations-sakkunniga.

hus, åker, inventarier m. m. kunde, genom successivt och på många platser samtidigt bedrivet arbete med nyodlingar och produktiva förbättringar, väsentliga resultat nås.

Arbetet på förbättring av ofullständiga jordbruk borde i främsta rummet inriktas på vidgning av den odlade arealen. I vissa fall erfordrades härför förvärv av »tillskottsjord», en fråga vartill de sakkunniga ämnade återkomma i sitt slutbetänkande. En annan angelägenhet vore uppodling av mark, som redan innehades av dessa småbrukare. En utav de sakkunniga verkställd undersökning hade givit vid handen, att särskilt i vissa trakter ganska god tillgång funnes på odlingsjord, som lämpade sig att utnyttjas för odling å ofullständiga jordbruk.

Då jord, som möjligen kunde räknas såsom odlingsbar, icke alltid nådde sin mest ekonomiska och tjänliga användning, om den odlades till åker utan om den utnyttjades till rationella beten, borde understöd till vidgat utnyttjande av den produktiva jorden icke begränsas att blott avse nyodling till åker utan även befrämjande av en rationell beteskultur å oodlad jord. Genom sådan beteskultur vunnnes möjlighet att, på det sätt jordens beskaffenhet i dylika fall anvisade såsom det mest ändamålsenliga, förkovra jordbrukets produktivitet och bereda innehavaren ökade utkomstmöjligheter, vartill komme betydelsen, att man småningom sökte åstadkomma en rationell klyvning mellan mark för skogsbruk och betesmark.

Det kraftigare befrämjande av nyodling och betesförbättring till förstärkning av smärre jordbruk, som alltså borde genom statens medverkan komma till stånd, torde ej kunna genomföras och lända till önskat resultat enbart medelst nuvarande anordningar, av vilka utlåningen från nyodlingsfonderna vore den viktigaste. Denna utlåning hade märkbart minskats i omfattning, och erhållna resultat vore numera ganska begränsade. Ofta torde de småbrukare, som vore mest i behov av hjälp till odling, icke kunna upptaga dessa lån, enär de hade svårt att skaffa härför erforderlig säkerhet. Hithörande verksamhet torde sålunda böra kompletteras med ytterligare åtgärder i syfte att stimulera till kraftigare och allmännare verksamhet för den odlade arealens ökning.

I detta hänseende syntes den i motionerna anvisade vägen med direkta statsbidrag böra beträdas. Statens härmed förenade ekonomiska uppoffringar torde vara påkallade av den stora samhälleliga betydelse, som ett sådant byggbrytningsarbete, avsett att på ett smidigt och naturligt sätt öka befolkningens försörjningstillfällen av egna jordbruk, otvivelaktigt innebure.

De sakkunniga hava alltså förordat åtgärder att genom statsbidrag utan återbetalningsskyldighet befordra nyodling och betesförbättring å vissa mindre jordbruk. I ett förslag till kungörelse angående statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk hava de sakkunniga utformat de särskilda detaljbestämmelser, som de ansett böra gälla för berörda understödsverksamhet. Till detaljerna i detta förslag, som torde såsom *bilaga A* fogas till detta protokoll, ämnar jag sedan återkomma.

Yttranden.

I samtliga yttranden i ärendet gives full anslutning till vad de sakkunniga anfört i förenämnda allmänna motivering.

Lantbruksstyrelsen har funnit utökning genom nyodling och betesförbättring av ofullständiga jordbruk vara väl värt statsunderstöd. *Hushållningssällskapen* hava enstämmigt hälsat förslaget med stor tillfredsställelse

och ansett, att det vore ägnat att medföra synnerligt gagn. Därvid har bland annat framhållits, att förslaget grundats på den riktiga tanke, att kolonisationen borde anknytas till befintliga jordbruk, något som vore den bästa och säkraste formen för vidgad bygdbrytning. Några hushållningssällskap i Norrland hava betonat, att knappast någon annan åtgärd än den föreslagna vore mera ägnad att föra jordbruket framåt i denna landsända.

Tio hushållningssällskap (Stockholms läns och stads, Kalmar läns norra, Kalmar läns södra, Blekinge läns, Malmöhus läns, Hallands läns, Västmanlands läns, Kopparbergs läns, Gävleborgs läns och Västerbottens läns) hava lämnat de sakkunnigas uttalanden och förslag utan varje erinran, medan de återstående sexton sällskapen liksom lantbruksstyrelsen och statskontoret hava tillstyrkt förslaget i allt väsentligt men framställt vissa erinringar i fråga om detaljbestämmelser.

Från Östergötlands läns och Västernorrlands läns hushållningssällskap har ifrågasatts den utvidgning beträffande den föreslagna understödsverksamhetens allmänna ändamål, att statsbidrag borde lämnas icke blott för nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk utan även — såsom av förstnämnda hushållningssällskap förordats — till planmässig torrläggning av redan odlad åker medelst rörtäckdikning eller — såsom uttalats inom det senare hushållningssällskapets förvaltningsutskott — till understöd i vissa fall för iståndsättande av gammal åker.

För beredande av ökade utkomstmöjligheter åt landets växande befolkning är det av stor vikt, att jordbrukskolonisationen befrämjas genom åtgärder för underlättande av så väl nybildning av jordbruk som även utveckling av sådana äldre jordbruk, som på grund av ringa areal odlad jord icke skänka sina innehavare full härgning. Den senare formen av kolonisation, som alltså avser s. k. ofullständiga jordbruks utveckling till större bärkraft, är en angelägenhet av mycket stor samhällelig betydelse samt bygger på en praktisk och naturlig grund. Liksom de sakkunniga och de, som yttrat sig i ärendet, anser även jag, att berörda verksamhet genom lämpliga statsåtgärder bör befrämjas.

Jag övergår nu att angiva min ståndpunkt till de av de sakkunniga föreslagna särskilda bestämmelser, som skulle reglera den ifrågasatta understödsverksamheten. Därvid kommer jag att särskilt uppehålla mig vid sådana spörsmål, där erinringar mot förslaget framställts i avgivna yttranden.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle statens bidrag avse att åstadkomma förbättring och ändamålsenlig utveckling av sådana ofullständiga jordbruk, som på grund av ringa areal åker eller kultiverad betesmark icke gäve respektive brukare erforderlig utkomst av jordbruket. Sålunda skulle statsbidrag, i den mån tillgängligt anslag det medgäve, utlämnas i närmare stadgad ordning för att befrämja uppodling till åker av härför lämplig

Departements-
chefen.

Allt ännu
förutsätt-
ningar för bi-
drags er-
hållande.

De sakkunniga.

odlingsbar jord (*nyodlingsbidrag*) eller för att befordra rationell beteskultur å icke odlad jord (*betesförbättringsbidrag*). Såsom förutsättning för bidrags erhållande skulle gälla, att sammanlagda arealen odlad jord å jordbruket i fråga icke överstege tio hektar; att jordbruket icke brukades gemensamt med annat jordbruk av den storlek, att de gemensamt brukade jordbrukens tillhopalagda areal av odlad jord överstege tio hektar; samt att län eller bidrag av allmänna medel icke i annan ordning beviljats för ifrågavarande nyodling eller betesförbättring. Nyodlingsbidrag och betesförbättringsbidrag skulle beviljas den, som brukade fastigheten, oberoende av om han vore dess ägare eller ej och, i sistnämnda fallet, oberoende av brukningstidens längd.

Yttranden. I några yttranden hava erinringar framställts mot den föreslagna maximiarealen, 10 hektar odlad jord.

Lantbruksstyrelsen har ifrågasatt, dels att eventuellt förekommande kultiverad betesmark även skulle inräknas i arealsiffran, dels att arealgränsen skulle sänkas till åtta hektar. Där tio hektar ej gäve full bärgning under normala förhållanden, berodde detta i allmänhet ej på för liten areal utan därpå, att förefintlig åker sköttes allt för bristfälligt. I sådana fall borde hjälpen givas på andra områden än nyodling. Uppsala läns hushållningssällskap har framhållit att, då det påräkneliga beloppet kunde befaras bliva otillräckligt, så att sträng gallring erfordrades, maximiarealen åker borde åtminstone i början nedsättas till fem eller möjligen sex hektar.

Å andra sidan hava Södermanlands läns, Kristianstads läns och Värmlands läns hushållningssällskap funnit det önskvärt, att även något större jordbruk kunde komma i åtnjutande av bidrag. I sådant hänseende ifrågasättes höjning av maximiarealen åker till åtminstone femton hektar, respektive tolv och femton hektar. Därvid har Värmlands läns hushållningssällskap dock ifrågasatt höjning blott där betesförbättringsbidrag ifrågakomme.

I sex yttranden (från lantbruksstyrelsen samt Jönköpings läns, Göteborgs och Bohus läns, Älvsborgs läns norra, Älvsborgs läns södra och Väster-norrlands läns hushållningssällskap) har ifrågasatts införande av ytterligare ett allmänt villkor för bidrags erhållande, nämligen att å gården redan befintlig åker och kultiverad betesmark vore väl hävdad och i gott skick.

Till stöd för detta yrkande har framhållits, att målet för all nyodling vore ökad produktion. Detta mål borde först eftersträvas genom ordenligt brukande av redan odlad jord. Sättet, varpå en person skötte sin redan odlade åker, vore ett uttryck för, huru han komme att vårda den jord, han vunne genom odling. Den, som ej vårdade sig om redan innehavd åker, borde ej få understöd till dennas vidgning genom nyodling.

I två yttranden har den uppfattningen kommit till uttryck, att blott redan befintliga jordbruk borde ifrågakomma till bidrags erhållande, enär det ej rimligen kunde begäras, att staten skulle medelst ifrågavarande bidrag förhjälpa till uppkomsten av nya jordbruk från ingen eller så ringa början, att någon egentlig jordbruksrörelse icke kunde sägas hava förekommit på fastigheten.

I anledning av vad de sakkunniga föreslagit i fråga om bidrag även till arrendatorer hava *lantbruksstyrelsen* och *Uppsala läns hushållningssällskap* ifrågasatt, att för bidrags erhållande i dylikt fall garanti — eller åtminstone relativ visshet — borde finnas om bibehållande av arrendejordbruket såsom enskild brukningsdel.

För min del ansluter jag mig i huvudsak till de sakkunnigas förslag i förevarande del.

Departementschefen.

Den i några yttranden föreslagna förhöjningen av maximiarealen synes med hänsyn till verksamhetens allmänna syfte ej påkallad eller lämplig. Större fog synes finnas för kravet på maximiarealens nedsättning. Då emellertid bidrag över huvud taget ej kan ifrågakomma med mindre ändamålet är att utveckla sådana ofullständiga jordbruk, som på grund av ringa areal ej skänka brukaren utkomst, samt då enligt § 2 i förslaget komme att sörjas för företrädesrätt för den, som för sin bärgning är mest i behov av vidgad areal åker och kultiverad betesmark, har jag ansett mig böra så till vida godtaga den av de sakkunniga föreslagna arealbegränsningen, att jag förordar, att bidrag icke må utgå, därest förutvarande areal åker jämte den till uppodling till åker medelst bidraget ifrågasatta arealen överstiger 10 hektar.

Vidare torde böra införas en föreskrift av innebörd, att för bidrags erhållande jämväl bör fordras, att vederbörande bidragssökande vinnlagt sig om nöjaktig skötsel av sitt jordbruk.

I motsats till vad som uttalats i några yttranden anser jag, att den omständigheten, att ett jordbruk nyligen bildats och av sådan anledning innehåller synnerligen ringa areal odlad jord, icke bör utesluta bidrags utgående, för så vitt samtliga stadgade villkor för övrigt äro uppfyllda.

Den mot förslaget framkomna erinran, att bidrag ej borde utgå till arrendator, om ej viss säkerhet funnes för arrendejordbrukets bibehållande såsom enskild brukningsdel, föranleder mig ej ifrågasätta ändring i förslaget men väl till det uttalandet, att bidrag i allmänhet ej torde böra beviljas innehavare eller brukare av sådant jordbruk, som veterligen inom en nära framtid kommer att upphöra att vara självständig brukningsdel av den art, varom här är fråga.

Vad de sakkunniga ifrågasatt under § 2 i förslaget biträdes av mig.

Företrädesrätt till bidrag.
Departementschefen.

De sakkunniga hava under § 3 föreslagit, att nyodlingsbidrag må kunna uppgå till högst hälften av den beräknade kostnaden, dock icke till mer än 250 kronor för hektar av den jord, som vore avsedd att nyodlas. Betesförbättringsbidrag skulle få utgå till likaledes hälften av den beräknade kostnaden, dock icke till mer än 125 kronor för hektar. Bidragstagare skulle icke få beviljas nyodlings- och betesförbättringsbidrag till högre

Bidragets storlek.
De sakkunniga.

belopp än tillhoppa 500 kronor; dock kunde fastighetens brukare, utan hinder av att sådant bidrag redan åtnjutits för fastigheten, kunna ånyo beviljas bidrag, för så vitt för tidigare bidrag föreskrivna arbeten blivit, i vad på honom berodde, utförda samt de allmänna förutsättningarna för bidrags erhållande fortfarande vore för handen.

I fråga om den kostnad, som skall ligga till grund för bidrags beräkning, hava de sakkunniga föreslagit, att i kostnaden för nyodling finge inräknas själva odlingsarbetet och den härför erforderliga dikningen, men ej mera omfattande upprensning eller fördjupning av avloppsdiken och ej heller sådan dikning eller vattenavledning, vartill lån eller bidrag av statsmedel förut utgått. I kostnaden för betesförbättring finge inräknas röjning, dikning, planering, kalkning och grundgödsling samt fröanskaffning och stängseluppsättning, i den mån dessa åtgärder erfordrades för ändamålet och lån eller bidrag av statsmedel icke på annat sätt härför utgått.

Yttranden.

I fråga om bidragens storlek har *Norrbottnens läns hushållningssällskap* ifrågasatt, att det till förebyggande av bidragens bortplottrande i små poster med åtföljande relativt höga förrättningskostnader borde stadgas, att bidrag ej finge utgå, om nyodlingsarealen understege $\frac{1}{2}$ hektar eller vid betesförbättring motsvarande areal, eller ock att bidrag i intet fall finge utgå, för så vitt det ej skulle belöpa till minst 50 kronor för varje fastighet. *Lantbruksstyrelsen* har funnit viss begränsning av återupprepade anspråk på bidrag till samma fastighet vara önskvärd och har i sådant hänseende föreslagit, att sammanlagda bidragen till en och samma fastighet icke finge i något fall överstiga 1,000 kronor.

Beträffande beräkningen av kostnaderna har *Skaraborgs läns hushållningssällskap* förordat, att i kostnaden för nyodling även finge inräknas eventuellt erforderliga mera omfattande upprensningar eller fördjupningar av avloppsdiken, enär det vore svårt att särskilt vid mindre odlingsföretag hänvisa sådant arbetes stödjande till statens avdikningsanslag, där laga synförrättning med dryga kostnader fordrades. *Lantbruksstyrelsen* har icke haft något att erinra mot att i kostnaden för betesförbättring finge inräknas sådan röjning, som skedde genom upprotning av växande träd och buskar och sålunda medförde ett bestående värde, varemot styrelsen ansåge, att i kostnaden ej borde inräknas nedhuggning, och detta så mycket mindre som därvid vunnit virke och bränsle, åtminstone i många fall, väl täckte kostnaden för arbetets utförande.

Departements-
chefen.

I det från *Norrbottnens läns hushållningssällskap* framförda önskemålet om begränsning nedåt av bidragets storlek ligger ett visst berättigande. Det torde dock kunna förutsättas, att hushållningssällskapen själva komma att tillse, att bidragen ej bortplottras i allt för obetydliga belopp, vadan jag ej anser det nödvändigt, att bestämmelser härom intagas i den grundläggande författningen.

Lantbruksstyrelsens förslag, att bidrag för samma fastighet icke i något

fall finge överstiga 1,000 kronor, kan jag ej förorda, enär det knappast vore berättigat att generellt utestänga en bidragssökande, som väl fyllde alla övriga förutsättningar, endast därför, att för fastigheten tidigare och kanske under en förutvarande brukares tid utgått bidrag till visst belopp.

Däremot anser jag vad lantbruksstyrelsen och Skaraborgs läns hushållningssällskap anfört angående beräkning av den till grund för bidragets tillmätande liggande kostnad vara av beskaffenhet att böra, i överensstämmelse med vad sålunda anförts, föranleda ändring av de sakkunnigas förslag.

De sakkunniga hava under § 4 föreslagit, att ansökan om bidrag skulle, åtföljd av vissa angivna förrättningshandlingar — däribland karta över företaget, då fråga vore om nyodling — ingivas till vederbörande hushållningssällskap.

Ansökan om bidrag och statsanslag för ändamålet. Statsanslagens utbekommande Organisation. Sakkunniga.

Under § 5 har i huvudsak ifrågasatts, att hushållningssällskap, som önskade erhålla statsanslag för utlämnande av bidrag, skulle till lantbruksstyrelsen därom ingiva till Kungl. Maj:t ställd ansökning, och skulle det åligga lantbruksstyrelsen att med eget utlåtande överlämna ansökningarna till Kungl. Maj:t.

I § 6 föreslås, att statsanslag, som Kungl. Maj:t beviljat hushållningssällskap, skall få lyftas i statskontoret mot avlämnande av förbindelse från sällskapet att dels använda statsanslaget för utlämnande av bidrag enligt härför gällande föreskrifter dels ock under vissa förutsättningar återbetala statsanslaget eller del därav.

I specialmotiveringen till § 4 hava de sakkunniga anfört i huvudsak följande rörande verksamhetens organisation.

Verksamheten borde, åtminstone tillsvidare, handhavas av hushållssällskapen under lantbruksstyrelsens kontroll. Hushållningssällskapens tjänstemän vore de, som i allmänhet bäst lämpade sig för uppgiften att planlägga odlings- och betesförbättringsföretag. De ägde ock nödig personalkännedom. Därest hela förvaltningen överlättes till sällskapen, torde den ifrågasatta verksamheten utan extra kostnad för statsverket kunna utföras på fullt nöjaktigt sätt. Sällskapen torde nämligen hava sådant intresse för den verksamhet, som bär avsåges, att de kunde antagas vara villiga att åtaga sig detta arbete utan någon ersättning i form av förvaltningsbidrag eller dylikt.

Fördelningen av bidragen borde verkställas av sällskapens härför utsedda förvaltningsorgan, hos vilka avgörandet alltså borde ligga beträffande de enskilda bidragens beviljande. Detta innebure en väsentlig skiljaktighet i förhållande till ordningen för nyodningslans beviljande, där varje låneärende droges inför lantbruksstyrelsens prövning. Utan att vilja bestrida, att ett sådant centralt prövande av ärendena kunde innebära viss trygghet mot missbruk och garanti för enhetlig handläggning, samt väl inseende, att utlämnandet av statsbidrag utan återbetalningsskyldighet vore en än mera grannliga uppgift än beviljandet av lån, ville sakkunniga dock förorda den förenklade anordning, som bidragsbeviljande direkt av sällskapen inne-

bure. Härigenom besparades omgång, och sällskapen ställdes inför uppgiften att på eget ansvar omhänderhava medlen i och för ändamålsenlig användning, allt givetvis under inseende och kontroll av lantbruksstyrelsen. Sådant förfarande med hushållningssällskapen såsom beslutande under central statsmyndighets kontroll tillämpades redan i fråga om t. ex. egnahemslån, lån från täckdikningslånefonden och premielån åt egnahemslantagare. Detta direkta förfarande torde hava visat sig medföra snabbare behandling och mindre arbete för de förmedlande ordsorganen, och ej heller torde statsverket eller det allmänna i övrigt därigenom kunna anses hava haft olägenheter, utan snarare tvärtom.

Yttranden.

Lantbruksstyrelsen har ansett, att de sakkunnigas förslag rörande ordningen för bidrags beviljande vore mindre välbetänt. Styrelsen har i stället ifrågasatt en anordning, som närmare anslöte sig till sättet för sökande och beviljande av lån ur nyodlingsfonderna; och har styrelsen därvid anfört i huvudsak följande.

Då enligt de sakkunnigas förslag sällskapens ansökningar om statsanslag icke behövde åtföljas av några uppgifter angående antalet, omfattningen och arten av de företag, vilka vore avsedda att utföras med stöd av bidragen, bleve varje möjlighet till saklig granskning av ansökningarna och skälig avvägning av de till olika sällskap utgående beloppen utesluten. För att den av de sakkunniga ifrågasatta uppsikten och kontrollen från styrelsens sida skulle kunna bliva effektiv, vore en granskning av varje särskilt företag nödvändig. En i efterhand utövad uppsikt bleve ej av reellt värde. Med hänsyn härtill borde föreskrivas, att ansökning om statsanslag skulle vara åtföljd av redogörelse och uppgifter angående varje särskilt företag i huvudsaklig överensstämmelse med vad i sådant avseende funnes stadgat beträffande ansökning om statslån till nyodling och betesförbättring. I betraktande av den större vikt, som i förevarande fall — med hänsyn till understödets karaktär av bidrag — borde läggas vid granskningen av uppgjorda kostnadsberäkningar, torde därutöver särskild uppgift böra lämnas angående det vid nämnda beräkningar tillämpade dagsverkspriset. Någon inskränkning i sällskapens möjlighet att med hänsyn till föreliggande lokala förhållanden utnyttja sällskapen tilldelade medel skulle härigenom ej ske.

Statskontoret har biträtt vad lantbruksstyrelsen sålunda föreslagit.

Hushållningssällskapen hava utan undantag varit eniga med de sakkunniga däri, att verksamheten borde anförtros åt sällskapen under lantbruksstyrelsens kontroll.

Emellertid hava *tolv sällskap* (Uppsala läns, Jönköpings läns, Kronobergs läns, Gotlands läns, Kristianstads läns. Göteborgs och Bohus läns, Älvsborgs läns norra, Älvsborgs läns södra, Skaraborgs läns, Örebro läns, Västernorrlands läns och Jämtlands läns) ifrågasatt, huruvida icke sällskapen i någon form borde beredas ersättning av statsmedel för de med verksamheten förenade kostnader och arbeten. Därvid har i allmänhet anförts följande synpunkter.

Utän tvivel hade sällskapen sådant intresse för denna verksamhet, att de gärna ville påtaga sig det härmed förenade arbetet. Men verksamheten komme att medföra rätt väsentligt ökat arbete och draga åtskilliga expedi-

tions- och förrättningskostnader. Sällskapens tjänstemän, särskilt jordbrukskonsulenter och vandringsrättare, hade redan nu mycket arbete. Sällskapens ekonomi vore i många fall hårt ansträngd. Någon ersättning av statsmedel för täckande av de med verksamheten förenade kostnader vore därför önskvärd.

I ett yttrande har föreslagits ett förvaltningsbidrag av 5 procent å beloppet av under året förmedlade bidrag. I vissa andra yttranden har pekats på höjning av det allmänna statsanslaget till sällskapen såsom lämplig åtgärd. Några sällskap hava ifrågasatt statsanslag till anställande av ytterligare jordbrukskonsulenter eller vandringsrättare.

Beträffande de sakkunnigas förslag rörande de handlingar, som skulle åtfölja enskild bidragssökandes ansökan, har Örebro läns hushållningssällskap ansett, att karta över odlingsföretag ej vore nödvändig vid mindre företag, såsom där blott $\frac{1}{2}$ hektar eller därunder skulle odlas. Upprättandet av karta skulle draga kostnader, och kostnaderna för planläggningen borde hållas nere i förhållande till bidragens storlek.

Jag kan i allt väsentligt ansluta mig till vad de sakkunniga föreslagit i fråga om verksamhetens organisation och ordningen för bidrags och statsanslags sökande och beviljande. I anslutning härtill biträder jag den uppfattningen, att prövningen och avgörandet av enskilda bidragsansökningar lämpligen bör decentraliseras till hushållningssällskapen. Sedan varje sällskap beviljats visst statsanslag för året, torde det alltså böra ankomma på vederbörande sällskap att, inom anslagets ram och under noggrant iakttagande av gällande föreskrifter, besluta om bidrags beviljande. Vad lantbruksstyrelsen, under instämmande från statskontoret, anfört om svårigheten att, på förhand och utan tillgång till detaljuppgifter om varje enskilt nyodlings- och betesförbättringsföretag, fördela tillgängligt anslagsbelopp mellan sällskapen, synes mig icke vara av beskaffenhet att böra tillmätas avgörande betydelse. Erfarenheten från fördelning av statslån ur t. ex. egnahemslänefonden och anslag för vissa andra ändamål giver vid handen, att det även utan tillgång till uppgifter om det sökta beloppets detalj-användning går för sig att företaga en nöjaktig fördelning av tillgängligt belopp emellan de olika sällskapen.

Med anledning av det från vissa hushållningssällskap framställda önskemålet om ersättning av statsmedel för täckande av sällskapens med verksamheten förenade kostnader vill jag framhålla, att Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition föreslagit förhöjning av det allmänna statsanslaget till sällskapen, att det icke synes lämpligt att för varje enskild gren av sällskapens verksamhet införa särskild form av statligt förvaltningsbidrag, att den nu ifrågasatta verksamheten måste anses vara av så stort intresse för genomförandet av sällskapens allmänna uppgift, att de borde kunna åtaga sig det härmed förenade arbetet, även om detta till äventyrs skulle kräva vissa ekonomiska uppoffringar från sällskapens sida, samt att dessa uppoffringar under alla omständigheter torde bliva obetydliga, då bidragsverk-

Departements-
chefen.

samheten säkerligen torde medföra någon minskning i arbetet med skötseln av nyodlingslånen, för vilken verksamhet intet särskilt statsbidrag utgår till förvaltningskostnader. Jag anser mig på grund härav sakna anledning att i detta sammanhang förorda ytterligare ökning i statsanslagen till uppehållande av hushållningssällskapens verksamhet.

Det av Örebro läns hushållningssällskap framställda förslaget, att karta ej borde krävas vid mindre odlingsföretag, föranleder det uttalandet från min sida, att karta över företaget torde behöva biläggas ansökning om nyodlingsbidrag endast i sådant fall, där detta för företagets bedömande och kontroll befinnes vara av nöden. I regel torde därvid en karts-kiss av enkel beskaffenhet vara tillfyllest. En ändring i hithörande hänseende torde följaktligen böra vidtagas i de sakkunnigas förslag.

Stats-
bidragens
lyftande
m. m.
Desakkunniga.

De sakkunniga hava i § 7 föreslagit att, innan någon del av beviljat bidrag må utbetalas, kontrakt skulle upprättas mellan det bidragsbeviljande hushållningssällskapet och bidragstagaren samt att i kontraktet bestämmelser i — bland annat — följande avseenden skulle intagas, nämligen angående a) arten och omfattningen av samt den beräknade kostnaden för företaget, b) den tid, då varje arbete skulle vara fullbordat, samt c) bidragets storlek ävensom tid och ordning för bidragets utbekommande. I sistnämnda hänseende borde därvid avtalas, att bidraget skulle utbetalas i av sällskapet fastställda terminer, i den mån föreskrivet arbete vederbörligen utförts och avsynats av jordbrukskonsulent, vandringsrättare eller annan person, som sällskapet därtill utsåge.

Yttrauden.

Från *Uppsala läns* och *Skaraborgs läns hushållningssällskap* har framhållits, att bidragets utbetalning i terminer i mån av arbetets fortgång skulle kräva syner och täta besök med jämförelsevis stora kostnader, för så vitt bidragstagaren ej skulle alltför länge få vänta på medels utbekommande. Därför ifrågasattes en utbetalningsordning, som närmare anslöte sig till utbetalningssättet vid premlån, t. ex. att bidragstagaren ställde borgen för arbetets utförande, varefter han omedelbart i förskott utfinge $\frac{3}{4}$ av bidraget samt återstående $\frac{1}{4}$, då arbetet vederbörligen avsynats och godkänts.

Från *några håll* har förordats, att i kontraktet skulle stipuleras viss skyldighet för bidragstagare att underhålla de företag, vartill bidrag utgått. Särskilt ifråga om betesförbättringsföretag har det ansetts nödvändigt att skapa garanti för det framtida underhållet.

• *Östergötlands läns hushållningssällskap* har sålunda framhållit, att åtskilliga betesförbättringar blivit förfelade, därför att de ej underhållits. Garanti för betesförbättringars vidmakthållande kunde vinnas, om viss del av bidraget innehölls under två år efter företagets fullbordande och där-efter utbetaltes endast under förutsättning, att bidragstagaren under denna tid verkställt godkänd »skottslåtter» (som avsåge att dels förhindra betesmarkens förnyade igenväxning med buskvegetation och dels uttömma närings-

förrådet i de efter avverkningen eller röjningen kvarlämnade i jorden befintliga delarna av trädvegetationen) samt i övrigt vidtagit andra till säkerställande av företagens fortsatta utnyttjande föreskrivna åtgärder. Ett annat sätt vore att föreskriva skyldighet för bidragstagarna att vid bristande underhåll av betesförbättringen återbetala viss del, exempelvis 50 procent av utbetaldt bidrag.

Liknande synpunkter hava framhållits av *Skaraborgs läns hushållningssällskap*, som ifrågasatt underhållsskyldighet av betesmarken under förslagsvis fem år, ävensom i viss mån av *Västernorrlands läns hushållningssällskap*.

Lantbruksstyrelsen har föreslagit, att bidragstagare i kontraktet skulle tillförbindas att vederbörligen underhålla med statsbidrag utförda nyodlings- och betesförbättringsarbeten, så länge han kvarstode såsom ägare eller brukare av den mark, vartill bidrag utgått. Viss påföljd, exempelvis återbetalning av någon del av lyftat bidrag, syntes jämväl böra föreskrivas, där est försummelse i underhållet konstaterades och dylik försummelse icke bleve efter tillsägelse avhjälpt. Någon säkerhet för förbindelsens fullgörande torde icke lämpligen böra sättas i fråga.

Jag biträder i huvudsak de sakkunnigas förslag om ordningen för bidrags utbetalande men förutsätter, att föreskrifterna härom så tillämpas, att å ena sidan bidragstagares berättigade intresse att utfå medel för verkställt arbete ej onödigtvis eftersättes men å andra sidan utbetalningsterminerna bestämmas med hänsyn till angelägenheten att förebygga täta utbetalningar av småbelopp med åtföljande fördyrande synekostnader.

Departements-
chefen.

Vad angår frågan om skyldighet för bidragstagare att underhålla företag, vartill bidrag utgått, synes i anslutning till lantbruksstyrelsens förslag vederbörande bidragstagare böra tillförbindas att underhålla de utförda odlings- och betesförbättringsarbetena.

Vad de sakkunniga i §§ 8—11 anfört angående kontroll över verksamheten samt eventuell återbetalning av statsanslag, föranleder ej erinran från min sida.

Kontroll över
verksamheten
samt eventuell
återbetalning
av statsanslag.

Sedan riksdagen fattat beslut i anledning av förevarande förslag, torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga författningsbestämmelser i ämnet.

Författning.

De sakkunniga hava uttalat, att ett nytt anslag torde böra uppföras under nionde huvudtiteln, att enligt ifrågasatta bestämmelser användas för utlämnande av statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk. Rörande anslagsbehovet för budgetåret 1927—1928 hava de sakkunniga anfört följande.

Erforderligt
anslagsbelopp.
De sakkunniga.

Det vore givetvis vanskligt att på förhand beräkna det anslagsbelopp, som erfordrades under närmaste tid. Så vitt kunde bedömas av efterfrågan å t. ex. nyodlingsbidrag ur arbetslöshetsanslaget till småbrukare i Norrbottens län och med kännedom om småbrukarnas önskan att utvidga sina

jordbruk, torde man kunna antaga, att tillströmningen av sökande till de nu ifrågasatta nyodlings- och betesförbättringsbidragen bleve mycket stor, för så vitt anordningen — såsom sig borde — på lämpligt sätt bleve känd ute i orterna. Ungefär 330,000 brukningsdelar funnes, där åkerarealen uppginge till högst 10 hektar. Sannolikt torde åtskilliga tiotusental av dessa hava möjligheter och behov att genom nyodling eller betesförbättring utvidgas. Att exakt angiva detta antal vore icke möjligt. Understödsverksamheten måste därjämte givetvis bedrivas successivt under en längre tidsperiod framåt. Med hänsyn till nu rådande förhållanden vore det ett önskemål, att största möjliga antal småbrukare måtte snarast kunna förhjälpas till vidgad areal åker. Å andra sidan måste en skäligen avvägning av anslagsbeloppet göras med hänsyn till det statsfinansiella läget.

Om man, under beaktande av dessa synpunkter, rent uppskattningsvis utginge från, att med ifrågavarande nyodlingsbidrag skulle till en början stödjas nyodling på ungefär 5,000 småbruk årligen i hela landet och att varje bidragstagare i genomsnitt härför odlade 1 hektar och erhöle ungefär 200 kronor i nyodlingsbidrag, skulle härför erfordras 1,000,000 kronor. Med hänsyn till den stora vikten, att nu ifrågavarande verksamhet med nyodling å ofullständiga jordbruk verkligen nådde den omfattning, att något resultat av betydelse därigenom erhöles, ansåge de sakkunniga det motiverat, att minst sagda belopp — 1,000,000 kronor — beräknades för utlämnande av nyodlingsbidrag under det första året. Erfarenheten finge sedan visa i vad mån detta belopp behöfve jämkas i ena eller andra riktningen.

Beträffande medelsbehovet för betesförbättringsbidrag torde man uppskattningsvis kunna antaga, att likaledes ungefär 5,000 småbrukare årligen kunde och borde härtill ifrågakomma samt att dessa i genomsnitt erhöle ungefär 100 kronor i bidrag för betesförbättring å vardera 1 hektar, vilket i allt motsvarade ett årligt anslagsbelopp av 500,000 kronor. Även här finge erfarenheten framdeles utvisa, i vad mån jämkning i beloppet erfordrades.

I anslutning härtill hava de sakkunniga föreslagit, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, för utlämnande under 1928 av statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk, för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,500,000 kronor, därav intill en tredjedel må användas till utlämnande av statsbidrag till betesförbättring.

Yttranden.

I de öfver de sakkunnigas betänkande avgivna yttrandena har ingen annan erinran framställt mot detta anslagsäskande än från *Jämtlands läns hushållningssällskap*, som uttalat att, innan verksamheten kommit ordentligt igång, en anslagssumma av 1,000,000 kronor borde vara tillräcklig. Å andra sidan har *Jönköpings läns hushållningssällskap* betonat, att efterfrågan å bidrag torde komma att bliva så stor, att till förfogande ställda medel icke komme att förslå för tillgodoseende av alla krav.

Departements-
chefen.

Såsom de sakkunniga framhållit torde någon säker förhandsberäkning av anslagsbehovet för den nu ifrågasatta nya verksamheten icke kunna göras. För den allra första verksamhetsperioden lärer icke annat än ett approximativt uppskattat medelsbehov kunna angivas. Erfarenheten får sedermera utvisa, i vad mån anslagsbeloppet behöver ökas.

Vad angår anslagsbeloppet för budgetåret 1927—1928, anser jag — med hänsyn till verksamhetens försökskaraktär och då densamma under första året knappast torde kunna komma fullt igång — att ett väsentligt lägre belopp, än vad de sakkunniga ifrågasatt, bör ifrågasättas. Med hänsyn jämväl till det statsfinansiella läget har jag därför funnit mig böra förorda, att anslaget för budgetåret 1927—1928 sättes till 400,000 kronor. Sannolikt är, att, sedan verksamheten kommit i gång och behovet säkrare kan bedömas, högre belopp bör beräknas för kommande år. Av det sålunda ifrågasatta anslaget torde högst 100,000 kronor böra användas för utlämnande av statsbidrag till betesförbättringar.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, för utlämnande under 1928 — i huvudsaklig överensstämmelse med av mig i det föregående tillstyrkta grunder — av statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk, för budgetåret 1927—1928 anvisa ett extra reservationsanslag av 400,000 kronor, därav intill 100,000 kronor må användas till utlämnande av statsbidrag till betesförbättring.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Joh:s Thygesen.

Bilaga A.

Av 1925 års kolonisationssakkunniga upprättat

Förslag till kungörelse
angående statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk.

Kungl. Maj:t har — sedan riksdagen för budgetåret 1927—1928 anvisat ett anslag av 1,500,000 kronor för utlämnande av statsbidrag till nyodling och betesförbättring å ofullständiga jordbruk, därav intill en tredjedel må användas för det senare ändamålet — funnit gott förordna följande att lända till efterrättelse, så länge anslag för berörda ändamål fortfarande anvisas:

§ 1.

I syfte att åstadkomma förbättring och ändamålsenlig utveckling av sådana ofullständiga jordbruk som på grund av ringa areal åker eller kultiverad betesmark icke giva respektive brukare erforderlig utkomst av jordbruket, må statsbidrag, i den mån tillgängligt anslag det medgiver, utlämnas i den ordning och under de villkor, som angivas i denna kungörelse, för att befrämja uppodling till åker av härför lämplig odlingsbar jord (*nyodlingsbidrag*) eller för att befordra rationell beteskultur å icke odlad jord (*betesförbättringsbidrag*), allt under förutsättning

a) att sammanlagda arealen odlad jord å jordbruket i fråga icke överstiger tio hektar;

b) att jordbruket icke brukas gemensamt med annat jordbruk av den storlek, att de gemensamt brukade jordbrukens tillhopatagna areal av odlad jord överstiger tio hektar;

c) att lån eller bidrag av allmänna medel icke i annan ordning beviljats för ifrågavarande nyodling eller betesförbättring.

Nyodlingsbidrag och betesförbättringsbidrag beviljas den, som brukar fastigheten, oberoende av om han är dess ägare eller ej och, i sistnämnda fallet, oberoende av brukningstidens längd.

§ 2.

Bland dem, som jämlikt bestämmelserna i § 1 må kunna ifrågakomma till erhållande av statsbidrag, bör företräde givas den, som för sin bärgning är mest i behov av vidgad areal åker eller kultiverad betesmark, så ock den, som på grund av svag ekonomi eller av andra orsaker har större svårigheter att upptaga lån ur nyodlingsfonderna och med hänsyn härtill eller av andra anledningar är i mera trängande behov av statsbidrag för ändamålet.

§ 3.

Mom. 1. Nyodlingsbidrag må kunna uppgå till högst hälften av den beräknade kostnaden, dock icke till mer än 250 kronor för hektar av den jord, som är avsedd att nyodlas.

Vid beräkning av kostnad, som nu sagts, upptages kostnaden för såväl själva odlingsarbetet som ock för den erforderliga dikningen; dock att arbete, som utgöres av mera omfattande upprensning eller fördjupning av avloppsdiken icke må inräknas i kostnaden. Ej heller må i denna upptagas kostnad för dikning eller vattenavledning, för så vitt statsbidrag under form av lån eller anslag förut utgått därtill.

Mom. 2. Betesförbättringsbidrag må kunna uppgå till högst hälften av den beräknade kostnaden, dock icke till mer än 125 kronor för hektar av den för förbättring avsedda arealen.

Vid beräkning av kostnad, som nu sagts, upptages kostnaden för röjning, dikning, planering, kalkning och grundgödsling av betesmarken ävensom för fröanskaffning och stängseluppsättning, i den mån nämnda åtgärder erfordras för ändamålet och lån eller bidrag av statsmedel icke på annat sätt utgått för täckande av dylik kostnad.

Mom. 3. Bidragstagare må icke beviljas nyodlings- och betesförbättringsbidrag till högre belopp än tillhoppa 500 kronor.

Mom. 4. Utan hinder av att bidrag av här ifrågavarande slag redan åtnjutits för viss fastighet må fastighetens brukare dock kunna ånyo beviljas bidrag, för så vitt i samband med tidigare bidrag för fastigheten föreskriven nyodling eller betesförbättring blivit i vad på honom beror utförd samt ovan i § 1 angivna allmänna förutsättningar för bidrags erhållande fortfarande äro för handen.

§ 4.

Den, som önskar erhålla här avsett bidrag, skall därom på sätt och i den ordning hushållningssällskapet närmare bestämmer, ingiva ansökan till vederbörande hushållningssällskap, vilken ansökan skall var åtföljd av,

a) *då fråga är om nyodlingsbidrag:* plan och kostnadsförslag för nyodlingsföretaget ävensom karta däröver, uppgjorda av lantbruksingenjör, länsagronom, jordbrukskonsulent eller annan person, som sällskapet prövat därtill kompetent, jämte yttrande av förrättningsmannen dels angående markens lämplighet till åker med avseende på dess beskaffenhet och läge, dels ock huruvida stadgade villkor för bidrags erhållande äro uppfyllda, samt,

b) *då fråga är om betesförbättringsbidrag:* plan och kostnadsförslag för betesförbättringsföretaget, uppgjorda av jordbrukskonsulent, länsagronom eller annan person, som sällskapet prövat därtill kompetent, jämte yttrande av förrättningsmannen dels angående markens lämplighet ur olika synpunkter till betesmark, dels ock huruvida stadgade villkor för bidrags erhållande äro uppfyllda.

§ 5.

Hushållningssällskap, som önskar erhålla statsanslag för utlämnande av här avsett statsbidrag, skall till lantbruksstyrelsen därom, med fördelning å statsanslag för utlämnande av nyodlingsbidrag och betesförbättringsbidrag, ingiva till Kungl. Maj:t ställd ansökning inom tid, som Kungl. Maj:t bestämmer, åliggande det lantbruksstyrelsen att så snart ske kan med eget utlåtande överlämna ansökningarna till Kungl. Maj:t.

§ 6.

Statsanslag, som av Kungl. Maj:t beviljats hushållningssällskap, må under det år, för vilket statsanslaget beviljats, så ock i den mån anslaget

under sagda år blivit till nyodlings- och betesförbättringsbidrag disponerat jämväl under de därpå följande två åren, av sällskapet på en gång eller i skilda delar lyftas i statskontoret emot avlämnande av en utav hushållningssällskapet utställd, av statskontoret godkänd förbindelse, som skall innefatta sällskapets åtagande att

dels använda erhållet statsanslag för utlämnande av bidrag enligt där-
för gällande föreskrifter,

dels ock till statskontoret eller order återbetala statsanslaget eller del därav under de förutsättningar och i den ordning, som stadgas i §§ 9—11 här nedan.

§ 7.

Innan någon del av utav hushållningssällskap beviljat statsbidrag må utbetalas till bidragstagaren, skall mellan denne och sällskapet upprättas kontrakt i två exemplar, av vilka vardera kontrahenten skall taga ett. I detta kontrakt skola bestämmelser i, bland annat, följande avseenden finnas intagna, nämligen:

a) angående arten, omfattningen och den beräknade kostnaden för det eller de företag, för vilkas utförande bidraget beviljats,

b) angående den tid, då varje arbete skall vara fullbordat, börande sagda tid icke fastställas till senare tidpunkt än utgången av andra kalenderåret näst efter det, under vilket bidraget beviljats,

c) rörande bidragets storlek samt tid och ordning för bidragets utbetalande, börande därvid stadgas, att bidraget utbetalas i av hushållningssällskapet fastställda terminer, i den mån föreskrivet arbete vederbörligen utförts och avsynats av jordbrukskonsulent, vandringsrättare eller annan person, som sällskapet därtill utser.

§ 8.

Hushållningssällskap skall i avseende å sin här berörda verksamhet stå under uppsikt och kontroll av lantbruksstyrelsen.

Årligen före januari månads utgång skall hushållningssällskap till lantbruksstyrelsen avgiva redogörelse enligt av lantbruksstyrelsen fastställt formulär över av hushållningssällskapet under nästföregående kalenderår bedriven verksamhet.

Det åligger lantbruksstyrelsen att efter granskning av sålunda ingiven redogörelse snarast möjligt och senast den 15 mars meddela statskontoret erforderliga uppgifter angående de belopp, ett vart hushållningssällskap har att jämlikt §§ 9 och 11 till statskontoret inbetala.

§ 9.

Vad av anvisat statsanslag icke vid utgången av det år, för vilket anslaget beviljats, blivit till statsbidrag disponerat, skall inbetalas till statskontoret före utgången av mars månad följande år, där ej Kungl. Maj:t på av sällskapet före utgången av januari månad ingiven ansökning medger detta rätt att ytterligare ett år innehava sålunda odisponerat statsanslagsbelopp.

§ 10.

Finnes statsanslagsbelopp vara av hushållningssällskap disponerat i strid mot gällande föreskrifter, är sällskapet skyldigt att, enligt Kungl. Maj:t bestämmande, omedelbart till statskontoret inbetala sådant belopp.

§ 11.

Varder, sedan statsbidrag beviljats, bidraget icke till fullo utbetalt inom föreskriven tid för dess utbekommande eller varder redan utlämnat bidrag till sällskapet helt eller delvis återbetalt, skall det belopp, till vars utbekommande rätten förfallit eller som till sällskapet återbetalts, före utgången av mars månad året efter det, då sagda rätt förföll eller återbetalning ägde rum, av sällskapet till statskontoret inbetalas.

Denna kungörelse träder i kraft den 1927, att tillämpas för statsanslag och statsbidrag, som beviljas för 1928 eller senare år.

